

Protegim el parlar de l'Espluga

La Conca de Barberà gaudeix encara d'un patrimoni immaterial únic, compartit amb altres poblacions de la isoglossa central catalana, la línia de transició que separa el parlar oriental (com el tarragoní) del parlar nord-occidental (com el lleidatà). L'Espluga de Francolí, juntament amb altres viles de la Conca, és un d'aquests llocs excepcionals on encara protegim el parlar de transició (una barreja de les dues bandes), també anomenat xipella. Si bé no conservem el peculiar so de la [i], encara resistent a poblacions veïnes com Solivella o Blancafort –resultat de tancar molt el so de la [e] dels finals de paraula, encara som a temps de preservar les característiques principals vives del nostre parlar que el fan diferent del que sentim als grans mitjans de comunicació o a les zones més poblades.

Les recents iniciatives per recopilar el vocabulari i les formes més genuïnes del nostre parlar o investigar-ne el paper que pot tenir l'escola en la seva preservació ens porten a recollir de forma breu les característiques que els divulgadors de la nostra parla identifiquen per tal que, sense que sigui una imposició pels parlants d'altres varietats dialectals que viuen a l'Espluga, en siguem conscients i treballem per la seva conservació. Són particularitats que es poden preservar en contextos formals i de llengua estàndard –respectuosa amb les varietats dialectals– especialment quan per la influència dels dialectes majoritaris, els mitjans de comunicació o la ultracorrecció ocultem la nostra parla o ens deixem emportar per la lletra <a> escrita, en paraules que de forma informal pronunciem amb el so [e], que ens és tan propi.

Referències

Buldó Escoté, Magda (2021). El parlar de l'Espluga, un parlar de transició, a Crespo, Jordi (2021). *El penyic al perxe*. La Musca.

Lozano Bosch, Xavier (2021). *La variació diatòpica de la llengua en l'ensenyament ordinari de la lectura oral del català entre l'alumnat d'ESO de l'àrea de transició occidental-oriental*. Universitat Rovira i Virgili.

<i>Paraules acabades en <e> àtona i els seus plurals, com en el lleidatà. Neutralització de la <o> àtona com en el tarragoní.</i>
<i>Paraules acabades en <a> àtona o excepcionalment en <e> àtona, pronunciades en un so [a] velaritzat, proper a la o.</i>
<i>Verbs en present d'indicatiu (3a persona del singular)</i>
<i>Verbs en pretèrit imperfet d'indicatiu (1a persona del singular)</i>
<i>Verbs en pretèrit imperfet d'indicatiu (3a persona del singular)</i>
<i>Verbs en futur d'indicatiu (1a persona del singular)</i>
<i>Verbs en condicional (1a persona del singular)</i>
<i>Verbs en condicional (3a persona del singular)</i>
<i>Verbs en imperatiu + pronom (2a persona del singular)</i>
<i>So propi [é] (e oberta) tònic en paraules escrites en <e> o <é> i els seus plurals</i>
<i>So propi [e] àton de final de paraula en terminacions -ista d'oficis en masculí i altres similars en <a> àtona final</i>
<i>Ús autòcton del so fort [tʃ] propi de la combinació <tx> enlloc del so suau de la xeix, excepte xisclar i Xavier, que utilitzen el so de la <j>: [dʒ]</i>

Com s'escriu	Com ho diem a l'Espluga?
Pare Encàrrec Boletaire Jovenetes	Par[e] [ə]ncàrr[e]c B[u]l[ə]tair[e] J[u]v[ə]n[é]t[e]s
L'Espluga Canalla Llebre Febre	L'Esplug[ə] Canall[ə] Llebr[ə] Febr[ə]
Ell/a canta	Ell/a cant[e] (podem mantenir el so [e] quan llegim o memoritzem, encara que estigui escrita la <a>)
Jo cantava	Jo cantav[a] Jo cantav[ə] (so tancat de la a, proper a la o, propi del Capuig)
Ell/a cantava	Ell/a cantav[e] (podem mantenir el so [e] quan llegim o memoritzem, encara que estigui escrita la <a>)
Jo cantaré	Jo cantar[é] (amb el so de la e oberta)
Jo cantaria	Jo cantari[a] Jo cantari[ə] (so tancat de la a, proper a la o, propi del Capuig)
Ell/a cantaria	Ell/a cantari[e] (podem mantenir el so [e] quan llegim o memoritzem, encara que estigui escrita la <a>)
Canta'm Pentina't Porta'l	Cant[e]'m P[ə]ntin[e]'t Port[e]'l (podem mantenir el so [e] quan llegim o memoritzem, encara que estigui escrita la <a>)
Fletxa Escletxa Metxa Rei Més (adverbi) Aquest/a (demostratiu de proximitat)	Fl[é]txa Esccl[é]txa M[é]txa R[é]i M[é]s Aqu[é]t/aqu[é]sta (pronunciades en <e> oberta)
Turista Electricista Carreras (cognom) Sota (preposició)	Turist[e] [ə]l[ə]ctricist[e] C[ə]rrer[e]s Sot[e] (podem mantenir el so [e] quan llegim o memoritzem, encara que estigui escrita la <a>)
Xocolata Xicota Xarxa Xisclar Xavier	[tʃ]ocolata [tʃ]icota [tʃ]ar[tʃ]a [dʒ]isclar [dʒ]avier